

INZET ONDERSTEUNING

Hoe bereik je met elkaar dat de leerling
daadwerkelijk stappen maakt?

Lenneke Grobbe

- Wie werkt in een reguliere school?
- Wie werkt in een nieuwkomersklas?
- Wie is leerkracht?
- Wie is ondersteuner?
- Wie is RT-er?
- Wie is AB-er?
- Anders?

Denken in mogelijkheden!

Ondersteuning bij (meerjarige) nieuwkomers

- Hoeveel ondersteuning/tijd is er beschikbaar?
- Wie verzorgt de ondersteuning? Wat mag je verwachten?
- Hoeveel kinderen in school hebben ondersteuning nodig?
- Wie coördineert deze ondersteuning?

Stel prioriteiten (samen met IB-er/directie):

- Welke kinderen hebben de ondersteuning het hardst nodig?
  - *Denk aan leeftijd*
  - *grootte van de hiaten in de leerstof*
  - *sociaal emotionele ontwikkeling*
  - *mate van handelingsverlegenheid LK*
  - *(on)mogelijkheden leerling*

Prioriteit is bepaald en dan...

- Wat is de beginsituatie van de leerlingen die ondersteund gaan worden?

Kijk naar:

- *hoe lang is de leerling in Nederland?*
- *heeft de leerling nieuwkomersonderwijs genoten?*
- *mondelinge taal.*
- *technisch lezen*
- *spelling*
- *begrijpend lezen*
- *rekenen*

Hoe bepaal je de beginsituatie?

- Is de leerling net gestart? Komt de leerling van een taalklas? Dan is er meestal al een OKR of een overdrachtsdocument en dus ook een beginsituatie.
- Zo niet, neem dan bij de leerling een goede **intake** af.
- Is de leerling al wat langer op school? Zijn er **toetsgegevens** bekend? Zo ja, kun je daaruit aflezen wat de leerling wél beheerst?
- De beginsituatie is heel belangrijk voor het programma dat je de leerlingen aan gaat bieden.

Een intake:

Beginsituatie opgesteld bij intake

Motorische ontwikkeling

Rechts/links en pengreep

Advies voor mot.ontw.

Rekenen

Beheerst cijfers

SVT (hoofd)rekenen

Advies voor rekenen

Technisch lezen

Grafementoets

Aantal goed:

Auditieve synthese toets

Aantal goed:

Lezen in eigen taal

Advies voor techn.lezen

Woordenschat (actief en passief)

TAK passief

TAK woordschrijving

Advies voor wrd.schat

Aandachtspunten vanuit de intake

Toetsgegevens vanuit het LVS:

Wat scoort de
leerling?

Wat zeggen deze
toetsgegevens over
wat de leerling wél
beheerst?

Toets terug tot een II
score. Start bij het
functioneringsniveau.

Help de leerling niet.
Leg evt bij rekenen af
en toe een woord uit.

Pas na terugtoetsen
heb je een nul-
meting.

De beginsituatie is bekend.

- Bepaal met elkaar (leerkracht, ondersteuner, IB-er) welk vak de hoogste prioriteit heeft.
- Meerdere vakken? Jij en de leerling kunnen niet alles tegelijk.
- Beperk je tot de vakken die de leerling nodig heeft om ook in de klas met een eigen programma te kunnen werken.
- Onthoud dat je alles in overleg doet. De ondersteuner en de leerkracht vormen samen een tandem.
- Het programma buiten de klas moet aansluiten op wat er gebeurt binnen de klas en andersom.

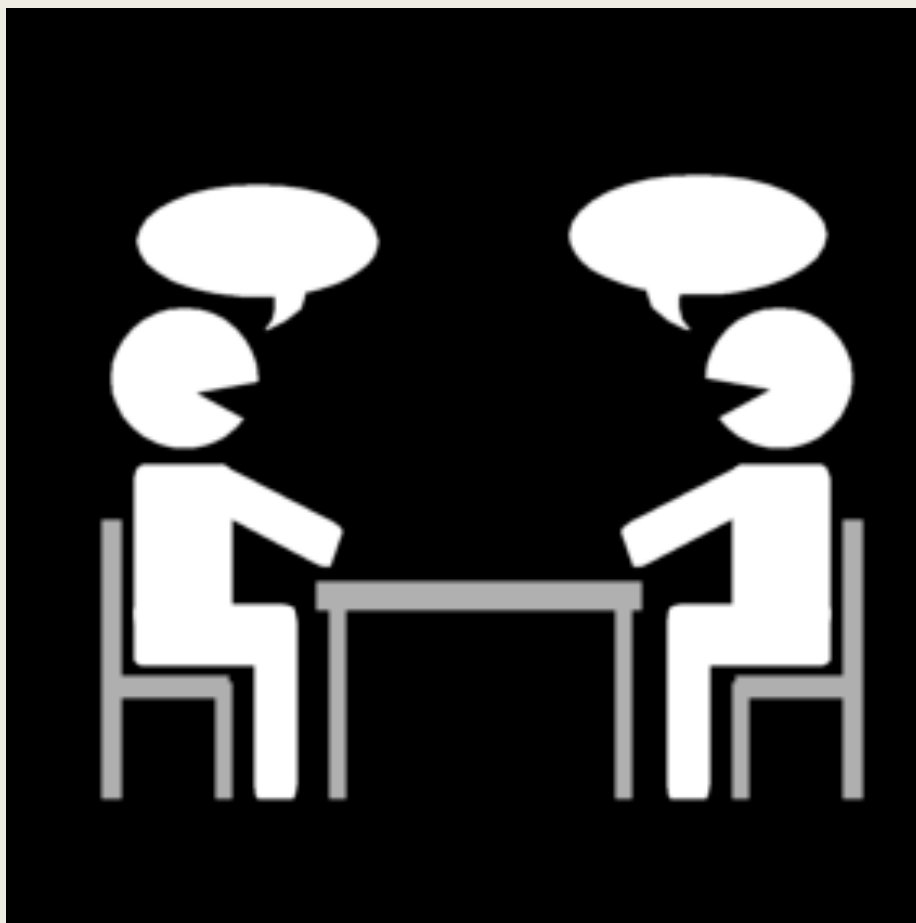
Stel samen
doelen op
en betrek het
kind erbij!

Techn lezen	mrt '21	juni '21	nov '21	mrt '22	juni '22
AVI	E3	M4	E4 M5	M6	
DMT	Dle 8	Dle 14	Dle 24	Dle 34	

spelling	mrt '21	juni '21	nov '21	mrt '22	juni '22
PI	Dle 8	Dle 19	Dle 30	Dle 40	

Begr lezen	mrt '21	juni '21	nov '21	mrt '22	juni '22
CITO 3.0		E3 III	E3 I M4 III	M4 I E4 III	

rekenen	mrt '21	juni '21	nov '21	mrt '22	juni '22
SVT	Dle 15	Dle 25	Dle 35	Dle 45	

UITWISSELEN!

De volgende dia's schetsen per vakgebied waar je op moet letten om het juiste aan te bieden.

Ook worden er per vakgebied tips gegeven.

Technisch lezen.

- Technisch lezen is de basis van alles.
  - *Als een kind de klanken niet uit kan spreken en daardoor niet weet wat er staat, dan kan het een tekst zeker niet begrijpen.*
  - *Neem een grafementoets af.*
  - *Dat is ook zo bij onnauwkeurig lezen. Raadt het kind wat er staat, dan is het al snel de draad kwijt.*

- Licht het leestempo erg laag? Hoe komt dat?
  - *Ligt dat aan het niet goed kunnen synthetiseren?*
  - *Heeft dat (ook) met uitspraak te maken?*
  - *Is het een hardnekkige speller?*
  - *In de DMT oefenmap vind je goede manieren om te diagnosticeren.*

Maak een plan met elkaar; ondersteuner en leerkracht!

- Geef allebei instructie op het juiste AVI niveau.
- Je weet nu wat het 'probleem' is. Pas je instructie daarop aan.
- Oefen de klanken buiten de klas actief en passief, maar ook in de klas.
- Bespreek samen wat het kind de rest van de week in de klas kan doen op datzelfde niveau.
- Bespreek wie dat programma maakt.
- Kijk samen hoe dit organisatorisch mogelijk is.
- Spreek goed af wie wat doet.

Tips voor technisch lezen

- Lees dagelijks met het kind of laat dat door een goede leerling doen. Lees dan zelf wel minimaal 1 keer in de week met dat kind om de voortgang in de gaten te houden.
- Bied een blad met een tekst of een woordrij aan op school zodat het kind weet hoe de woorden uitgesproken moeten worden en waar de moeilijkheden liggen. Dit blad pakt uiteraard de oorzaak van het probleem aan!
- Kies eventueel voor een bepaalde techniek om instructie te geven: duolezen, herhaald lezen, lezen met verlengde klankwaarde, voorzeggend lezen..
- Het kind leest dat op school nogmaals zelf bijvoorbeeld tijdens de weektaak.
- Thuis leest dat kind hetzelfde blad nog drie keer.
- Herhaal dat gedurende drie dagen en check als leerkracht of het kind de tekst of woordrij nu vloeiend kan lezen. Geef een beloning!
- Ga dan pas over naar het volgende blad. Tip: Maak een boekje met bladen voor op school én voor thuis.
- De kans is groot dat het kind op deze manier snel vooruit gaat. Maak dus niet een te dik boekje met bladen, maar zorg ervoor dat je steeds een nieuwe moeilijkheid aanbiedt.

Spelling is in beginsel een **auditieve** vaardigheid.

- Herkent het kind de verschillende klanken?
- Kan het klanken onderscheiden?
- Is de leerling in staat om alle woorden goed te analyseren? Vergeet het letters?
- Schrijft het de verkeerde letters of klanken op?

Als het klankzuivere spellen in orde is,

- Ligt het dan aan de regels?
- Kent het kind de spellingregels of schrijft het de woorden op vanuit het (visueel) geheugen?

Vaak voorkomend

Kan het kind het eigenlijk wel, maar ligt het tempo te hoog bij een dictee?

Tips voor spelling

Kijk eerst goed:

- Welke spellingmethode gebruiken jullie?
- Waar gaat die methode vanuit? Van een visueel woordbeeld of van een auditieve strategie?
- Een visueel woordbeeld is voor de meeste nieuwkomers erg lastig, tenzij het kind een fotografisch geheugen heeft.
- Auditief klanken kunnen onderscheiden is een eerste voorwaarde voor spellingonderwijs aan nieuwkomers.

Auditieve dictees.

straat   ■   ■   ■   ■■   ■

riem   ■   ■■   ■

- Het is belangrijk dat leerlingen steeds de kans krijgen om de klanktekens koppeling te vertalen op schrift.
- Een hulpmiddel hierbij is gebruik te maken van eenzelfde kleur blokjes om de volgorde van de klanken aan te geven.
- Eén blokje staat voor een medeklinker en twee blokjes tegen elkaar aan staan voor tweetekensklanken en lange klanken.
- Werk op het niveau van de leerling, zowel binnen als buiten de klas.
- Probeer de hiaten op te vullen, zodat de leerling op een gegeven moment wel bij de groep aan kan sluiten.
- Let op: niet ieder boek hoeft van kaft tot kaft uitgewerkt te worden.
- Kijk goed wat de leerling snel oppikt en ga dan door.
- Neem een toets tussendoor af voor de zekerheid en laat de leerling sprongen maken.
- Herhaal als het nodig is.

Welke spellingmethode kun je het beste gebruiken?

Als de leerling dus flink achterloopt, maak dan een keuze:

- Houd je bij je klassikale (visuele) spellingmethode en geef daarnaast drie keer in de week een auditief dictee met klankzuivere woorden opbouwend in moeilijkheidsgraad.
- Laat de klassikale methode los en stap over op Spelling in de Lift Adaptief of een andere auditieve methode.
- Werken jullie met STAAL? Dat sluit prima aan, maar zorg ervoor dat je erachter komt welke categorieën het kind niet kent. Zoek dat uit door het afnemen van de dictees van STAAL of PI of haal het uit je eigen LVS.
- Gebruik de software van STAAL om die categorieën in te halen. Laat eventueel verwerken in een boekje van een lager niveau als het gat erg groot is.
- Laat de leerling in principe wel meedoen met de klassikale aanbieding van de nieuwe categorieën.

Begrijpend lezen.

- Op welk niveau kan het kind wél begrijpend lezen? Kijk naar jullie LVS en naar het functioneringsniveau. Vaak zit daar een achterstand. Heeft de leerling op dat niveau de toets gemaakt?
- Zo nee, doe dat alsnog en probeer er achter te komen waar het kind moeite mee heeft:
  - *Zijn dat de leesstrategieën?*
  - *Weet het kind dat het de antwoorden in de tekst kan vinden?*
  - *Zijn het juist de vragen die buiten de tekst omgaan die moeite opleveren?*
  - *Of komt het kind een heel eind maar kent het bepaalde woorden niet?*

Als blijkt dat het kind de teksten op groepsniveau kan lezen, de antwoorden voldoende spellend op kan schrijven, dan blijft meestal de beperkte woordenschat en het onvoldoende presteren bij begrijpend lezen over.

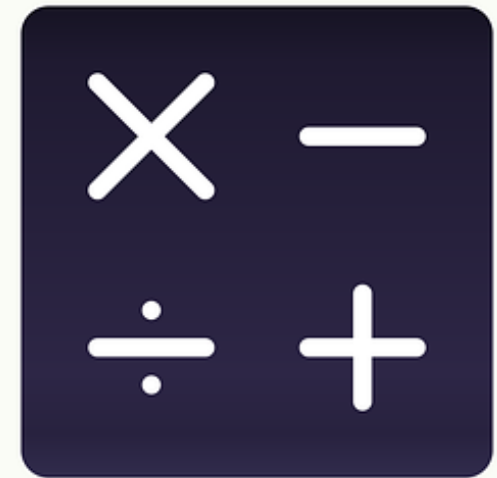
Tips voor begrijpend lezen

- Als je de oorzaak weet dan kun je er soms met kleine handvatten iets aan doen.
- Zijn het enkele woorden? Leg die uit of laat ze vertalen met google translate.
- Gaat het om de leesstrategie? Doe eens een paar vragen samen en speel direct daarop in.
- Kijk (samen met de groepsleerkracht) of het kind wel voldoende opsteekt van de groepslessen als de achterstand meer dan een jaar is.
- Werk je met Nieuwsbegrip? Laat het kind van tevoren het filmpje bekijken, de tekst (via computer) lezen en alvast de woordenschat oefeningen bekijken. Gebruik daarbij 'Weerwoord van Kentalis'. (iedere di na 12 uur en sluit aan bij de tekst van die week)
- Laat de opdrachten op eigen niveau maken.
- Werk je met een andere methode? Als de achterstand erg groot is, laat de leerling dan op een lager niveau werken.

Rekenen.

- Wat is de beginsituatie? Kan het kind meedoen op groepsniveau?
- Zorg ervoor dat het niveau van aanbieden binnen en buiten de klas hetzelfde is.
- Bedenk dat de meeste oudere leerlingen in het land van herkomst niet hebben leren automatiseren. Nederland is een van de weinige landen die automatiseren een basisvoorwaarde vindt.
- Bekijk samen met de leerkracht en/of IB-er wat jullie willen. Is het kind nog jong of is het al een leerling in groep 7?
- Hoe gaan de 'kale' sommen? Is dat op groepsniveau?
- Begrijpt het kind de instructies in het boek en de (klassikale) uitleg?
- Is het de taal die het kind parten speelt?
- Heeft het kind geen tot weinig inzicht, los van de taal?

Tips voor rekenen.

Maak gebruik van leerlingen die dezelfde taal spreken!

- Is de achterstand meer dan een half jaar, overweeg dan of het niet verstandiger is om het kind in een boek van een lager leerjaar te laten werken.
- Valt het mee met de achterstand? Is het mogelijk om delen van de stof over te slaan en die later alsnog aan te bieden, bijv redactiesommen.
- Blijkt het kind de instructie niet te snappen, ook niet na verlengde instructie? Kijk dan of het gebruik van visueel materiaal helpt (blokjes, rekenrek, getallenlijn)
- Een wat ouder kind kan google translate gebruiken bij woorden als breuken, procenten etc
- Bepaal als eerste waar je aan gaat werken. Is dat automatiseren? Dat kan extra in de klas maar ook thuis, bijvoorbeeld via www.onlineklas.nl (oude versie). Verdeel dat in stapjes. Zeg niet 'ga tafels oefenen', maar start met 1 tafel, check het daarna en dan pas de volgende.
- Maak zoveel mogelijk visueel, alle methodes hebben uitlegfilmpjes..

Belonen doet wonderen!

www.Taalbos.nl

Licentie per kind 40 euro.

- Taalbos. Een software programma dat de basis van alle onderdelen van de Nederlandse taal behandelt, vanaf groep 4 tot en met groep 8.

Niveau 1: groep 4 stof eerste helft

Niveau 2: groep 4 stof tweede helft

Niveau 3: groep 5 stof eerste helft

etc

Naam:

Wat moet ik doen vandaag?	juf Slagwerk	juf Spelling in de lift	Werkwoord spelling	Taalbos	HZS Horen, zien & schrijven	Nieuwsbegrip	Ambrasoft	Piccolo	stellen
donderdag datum:									
vrijdag									
maandag									
dinsdag									
woensdag									

Midden 4.7 Kopklas

VOORBEELD WERKSCHEMA

Aan de slag!

- Bespreek met de persoon met wie je samenwerkt wat exact de hulpvraag is.
- Start met het bepalen van een beginsituatie.
- Maak samen een plan en doe niet teveel tegelijk. Stel prioriteiten!
- Spreek af wat er binnen en buiten de klas gebeurt en stem dat nauw op elkaar af.
- Kijk samen naar de planning binnen het weekrooster.
- Stel doelen en bepaal een tijdvak.
- Leg direct vervolgspraken vast.

VEEL
SUCCESES!